

ใบความรู้ เรื่อง การถูกรุกรนครีอยุธยาครั้งที่ ๑

การสูญเสียอิสรภาพต้องอยู่ภายใต้อำนาจพม่า ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ฝังแน่นในจิตใจของคนไทยที่จะช่วยกอบกู้เอกราชของชาติคืนมาโดยเร็ว ใน พ.ศ. ๒๑๑๔ ที่พระนเรศวรขึ้นครองเมืองพิษณุโลก ถือเป็นการเริ่มต้นการเตรียมการกอบกู้เอกราช ขณะแม้ว่าพระองค์จะมีพระชนมายุเพียง ๑๖ พรรษา ด้วยสภาพของหัวเมืองเหนือในช่วงนั้นยังมีสภาพดีกว่ากรุงศรีอยุธยา พระนเรศวรจึงทรงดำเนินการรวบรวมไพร่พลช้างม้าพาหนะและเครื่องศาสตราวุธต่าง ๆ ไว้ใช้ในการสงคราม

ในปี พ.ศ. ๒๑๓๕ พระเจ้านันทบุเรง โปรดให้พระมหาอุปราชา นำกองทัพทหารสองแสนสี่หมื่นคน มาตีกรุงศรีอยุธยาหมายจะชนะศึกในครั้งนี้ สมเด็จพระนเรศวรทรงทราบว่าพม่าจะยกทัพใหญ่มาตี จึงทรงเตรียมไพร่พล มีกำลังหนึ่งแสนคนเดินทางออกจากบ้านป่าโมกไปสุพรรณบุรี ข้ามน้ำตรงท่าท้าวอู่ทองและตั้งค่ายหลวงบริเวณหนองสาหร่าย เข้าของวันจันทร์ แรม ๒ ค่ำ เดือนยี่ ปีมะโรง พ.ศ. ๒๑๓๕ สมเด็จพระนเรศวรและสมเด็จพระเอกาทศรถทรงเครื่องพิชัยยุทธ สมเด็จพระนเรศวรทรงช้าง นามว่า เจ้าพระยาไชยานุภาพ ส่วนสมเด็จพระเอกาทศรถ ทรงช้างนามว่า เจ้าพระยาปราบไตรจักร ช้างทรงของทั้งสองพระองค์นั้นเป็นช้างชนะงา คือช้างมิงาที่ได้รับการฝึกให้รู้จักการต่อสู้มาแล้วหรือเคยผ่านสงครามชนะช้าง ชนะช้างตัวอื่นมาแล้ว ซึ่งเป็นช้างที่กำลังตกมัน ในระหว่างการรบจึงวิ่งไล่ตามพม่าหลงเข้าไปในแดนพม่า มีเพียงทหารรักษาพระองค์และจาดุรงค์บาทเท่านั้นที่ติดตามไปทัน สมเด็จพระนเรศวรทอดพระเนตรเห็นพระมหาอุปราชาทรงพระคชสารอยู่ในร่มไม้กับเหล่าท้าวพระยา จึงทราบได้ว่าช้างทรงของสองพระองค์หลงถลำเข้ามาถึงกลางกองทัพ และตกอยู่ในวงล้อมข้าศึกแล้ว แต่ด้วยพระปฏิกาณไหวพริบของสมเด็จพระนเรศวร ทรงเห็นว่าเป็นการเสียเปรียบข้าศึก จึงไสช้างเข้าไปใกล้ แล้วตรัสถามด้วยค้อนเคยมาก่อนแต่้วยเยาว์ว่า "พระเจ้าพี่เราจะยืนอยู่ใยมร่มไม้เล่า เชิญออกมาทำยุทธหัตถีด้วยกัน ให้เป็นเกียรติยศไว้ในแผ่นดินเถิด ภายหน้าไปไม่มีพระเจ้าแผ่นดินที่จะได้ยุทธหัตถีแล้ว"

ใบความรู้ เรื่อง การถูกรุกรนครีอยุธยาครั้งที่ ๑

พระมหาอุปราชได้ยินดั่งนั้น จึงใส่ชังนามว่า พลายพัทธกอเข้าชนเจ้าพระยาไชยานุภาพเสียหลัก พระมหาอุปราชาทรงฟันสมเด็จพระนเรศวรด้วยพระแสงของ้าว แต่สมเด็จพระนเรศวรทรงเบี่ยงหลบทัน จึงฟันถูกพระมาลาหนึ่งขาด จากนั้นเจ้าพระยาไชยานุภาพชนพลายพัทธกอเสียหลัก สมเด็จพระนเรศวรทรงฟันด้วยพระแสงของ้าวถูกพระมหาอุปราชเข้าที่อังสะขวา สิ้นพระชนม์อยู่บนคอช้าง

ส่วนสมเด็จพระเอกาทศรถทรงฟันเจ้ามั่งจาปะโรเสียชีวิตเช่นกัน ทหารพม่าเห็นว่าแพ้แน่แล้ว จึงใช้ปืนระดมยิงใส่สมเด็จพระนเรศวรได้รับบาดเจ็บ ทันใดนั้นทัพหลวงไทยตามมาช่วยทัน จึงรับทั้งสองพระองค์กลับพระนคร พม่าจึงยกทัพกลับกรุงหงสาวดีไป นับแต่นั้นมาก็ไม่มีกองทัพใดกล้ายกมากล้ำกรายกรุงศรีอยุธยาอีกเป็นระยะเวลาอีกยาวนาน แต่ในมหายาชะเวงหรือพงศาวดารของพม่า

ระบุว่า การยุทธหัตถีครั้งนี้ ช้างทรงของสมเด็จพระนเรศวรบุกเข้าไปในวงล้อมของฝ่ายพม่า ฝ่ายพม่าก็มีการยิงช้างเรียงเป็นหน้ากระดาน มีทั้งช้างของพระมหาอุปราช ช้างของเจ้าเมืองชามะโรง ทหารฝ่ายสมเด็จพระนเรศวรก็ระดมยิงปืนใส่ฝ่ายพม่า เจ้าเมืองชามะโรงสั่งเปิดผ้าหน้าราหูช้างของตน เพื่อใส่ช้างเข้ากระทำยุทธหัตถีกับสมเด็จพระนเรศวรเพื่อป้องกันพระมหาอุปราช แต่ปรากฏว่าช้างของเจ้าเมืองชามะโรงเกิดวิ่งเข้าใส่ช้างของพระมหาอุปราชเกิดชุลมุนวุ่นวาย กระสุนปืนลูกหนึ่งของทหารฝ่ายสมเด็จพระนเรศวรก็ยิงถูกพระมหาอุปราชสิ้นพระชนม์

ที่มาของข้อมูล

ชาดา นนทวัฒน์. (๒๕๔๙). การเมืองไทยสมัยสมเด็จพระนเรศวร. กรุงเทพฯ : แสงดาว.

อานนท์ จิตรประภาส. (๒๕๕๑). พระนเรศวรมหาราชชาตินักรบ. กรุงเทพฯ : ไทยควอลิตี้บุ๊กส์.

